

Barok – kriv nepravilen biser

V baroku katoliška cerkev spet obnovi svojo moč. Je zelo bogata in to kaže tudi v bogati cerkveni umetnosti. Tudi meščanstvo je bogato, prav tako plemstvo.

Zanimajo jih nasprotja med telesnostjo in duhom, med uživanjem in odrekanjem, med tem življenjem in po smrti, med božjim in človeškim, med razumom in iracionalnostjo (nerazumom).

Vse je pretirano okrašeno, skoraj kičasto. V literaturi se baročni slog kaže v zelo dolgih povedih številni stavki, retoričnimi figurami. Radi uporabljajo citate iz latinščine, razne zglede, zgodbe iz Svetega pisma in antičnih bajk.

Glavna dela na slovenskem

Janez Vajkard **Valvazor**, **Slava Vojvodine Kranjske** (1689), je necerkveno delo, pisano v nemščini, obravnava geografske, zgodovinske in etnološke zanimivosti, običaje Slovenije.

Oče, Pater Romulak **Štanderški**, **Škofjeloški pasijon**. Pasijon je duhovna igra (mučenje). Gre za prevod iz nemškega pasijona. To je prvo zapisano dramsko besedilo v slovenščini.

Glavno delo pa je zbirka pridig Janeza **Svetokriškega**, z naslovom Sancta promptvarium (**Sveti priročnik**). Izhaja 16 let (1691 – 1707). Gre za zbirko **petih knjig** v katerih najdemo **pridige vsak dan v letu**. Te pridige naj bi bile v pomoč duhovnikom pri oznanjevanju. Celoten priročnik obsega 2896 strani

Janez Svetokriški Na noviga lejta dan

Nagovarja zakonce. V **prvem delu** govori o **gospodu, ki je svoji ženi poslal robček** s podobo cesarice **Livije**, spodaj pa je bilo napisano: **Taka bodi**. S tem ji je hotel povedati naj bo potrpežljiva tako kot je bila cesarica Livija s svojim možem. **Livija je moža vedno zagovarjala**, čeprav je vedela, da hodi k drugim ženskam. **Žena je to razumela** in je možu poslala robček s podobo **Sokrata**, spodaj pa je bilo napisano: **Ti bodi tak**. Sokrat je bil tudi potrpežljiv s svojo ženo. Namesto, da bi se prerekal je **šel ven**. Enkrat pa je žena vzela posodo z urinom in jo zlila nanj. Tudi takrat se ni jezil. Ženin je razumel nevestino sporočilo, če hoče, da bo ona taka kot Livija, mora biti on tak kot Sokrat.

V zakonu je treba biti potrpežljiv, spregledati napake drugih.

V **drugem delu** govori kako je mož prinesel domov 12 **drozgov**. Žena je ves čas ponavljala, da to niso **drozgi temveč kosi**. Zaradi tega sta se skregala in mož jo je **pretepel**. Čez eno leto ga je spomnila na ta dogodek in mož jo je spet pretepel. Ljudje so izvedeli. Žene so dale prav ženi, možje pa možu.

Nesmiselno se je prepirati zaradi malenkosti.

V **tretjem delu** govori o ženi, ki je imela lenega moža. Ko je šla zdoma mu je naročila naj pazi na **piščance**. Mož je zaspal in **jastreb je odnesel** eno pišče. Žena je prišla domov in moža pretepla. Naslednji dan mu je naročila isto in mu prepovedala jesti iz lonca v katerem je bil med, rekla mu je da je notri **strup**. Mož je vse piščance privezal skupaj, **jastreb mu je odnesel vse**. Mož se je nato odločil, da bo **popil strup in umrl**. Ko je žena prišla domov ji je vse povedal. Spoznala je, da se z možem zastonj trudi.

Nesmiselno je preobračati druge, treba je biti potrpežljiv

PRIDIGA to je oblika govora v katerem duhovnik po prebranih berilih in evangeliju razlaga krščanski nauk tako, da ga ljudje čimbolj razumejo. Pridiga je namenjena preprostim poslušalcem, zato mora biti nazorna.

Vsebuje **zglede ali eksemple**. Zgled je lahko negativen (drozgi, kosi, piščanci) ali pozitiven (Sokrat, Livija).

Pridiga je pol literarno besedilo. Njen glavni namen ni lepota ampak poučnost.

Slog:

- zgledi ali eksempli
- obsežni in številni latinski citati
- ponavljanja in stopnjevanja
- ogovori
- vzkliki

Jezik:

- dolenjske besede
- nemške besede - germanizmi
- glagoli na koncu stavka
- besede iz italijanskega jezika (peršoni)
- ko pripoveduje zgodbe o višjem sloju – daljše povedi; zgodbe o nižjem sloju – krajše povedi